

Till
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

e-post:
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Alvik den 20 september 2018

Yttrande över SOU 2018:18 Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst samhälle

Diarienummer Ku2018/00653/D

Detta yttrande är antaget av styrelsen för Sveriges kristna råd. Flera av rådets medlemmar har avgett egna yttranden. SKRs yttrande är formulerat i dialog med kyrkornas egna och avser att främst stryka under kyrkornas gemensamma ståndpunkter och uppmärksamma ett antal principiellt viktiga frågor där olika meningar finns bland medlemskyrkorna.

Inledningsvis vill Sveriges kristna råd uttrycka sitt stöd för att utredningen kommit till stånd. Vi instämmer i bedömningen att situationen i Sverige förändrats och att det är tid att se över frågorna på nytt. När detta ska göras aktualiseras ofrånkomligt ett antal principiella frågor om förhållandet mellan stat och trossamfund. Vi anser att utredningen är välgjord och gedigen och att den i stort på ett gott sätt belyser frågorna och de alternativ som finns vad gäller bedömning och förståelse.

I detta yttrande ska vi främst kommentera de bedömningar och förslag som ges i del B. Först dock några kommentarer till del A Bakgrund.

BAKGRUND

Utredningen ger i kapitel 3 en översikt över det religiösa landskapet i förändring. Även om den till största delen ger en riktig bild av detta noterar SKR att några av medlemskyrkorna uppfattar att beskrivningen av deras historia inte är helt korrekt.

Utredningen belyser förtjänstfullt trossamfundens plats och roll i det svenska samhället. Genom sin verksamhet möter man människors existentiella behov, man utgör ett stöd i samhället vid kriser och olyckor, här finns plats för kultur och ett omfattande socialt arbete. Trossamfundet beskrivs som en betydelsefull del i civilsamhället vilket stämmer med kyrkornas självbild.

Postadress
Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress
Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00
E-post: info@skr.org
Webb: www.skr.org
Twitter: @SvKristnaRad

Bankgiro: 58 34-8756
Org.nr: 817603-0735

De svenska kyrkosamfundet är också en del i världsvida gemenskaper. Runt om i världen finns kyrkor med vilka svenska samfund är fast förbundna genom långvariga relationer. Det betyder att kyrkorna har erfarenheter av olika relationer till staten och är delaktiga i samhället på många olika sätt.

SKR vill stryka under vikten av hur vi talar om relationerna mellan stat och trossamfund. Vi menar att det är viktigt att tala om en *sekulär stat och ett mångkulturellt och mångreligiöst samhälle*. Vissa debattörer talar om "det sekulära samhället" vilket SKR menar är principiellt felaktigt.

Utredningen beskriver på ett gott sätt att kyrkosamfund har olika organisatoriska strukturer. Detta är oftast en följd av skiftande bibeltolkning förenat med historiska och kontextuella faktorer och därför beroende av i vilka sammanhang som kyrkorna vuxit fram. Det är viktigt att uttrycka respekt för en mångfald av former vad gäller organisation och ledarskap.

Utredningen beskriver också synen och diskussionen i olika trossamfund vad gäller frågor som rör likabehandling, jämställdhet och sexualitet liksom vissa medicinsk-etiska frågor. Att detta är frågor som kräver stor tydlighet och känslighet framgår av de resonemang som förs längre fram i utredningen och som kommenteras senare i detta yttrande.

Kyrkorna betraktas som en del av det svenska civilsamhället. SKR bejakar detta sätt att tänka. Samtidigt vill vi påminna om att kyrkor alltid har uppfattat att de existerar inte bara på grund av människors organisering utan på grund av övertygelsen att Gud vill och initierat deras existens. Kyrkorna är alltså teologiskt motiverade. Det finns också i deras lärotradition övertygelser som tydligt motiveras utifrån heliga skrifter. Här finns en skillnad i förhållande till många andra organisationer i civilsamhället.

I förhållande till det ekonomiska statliga stödet i stort till civilsamhället och kulturen handlar det om små men viktiga summor för trossamfundet. Utredningen beskriver detta på ett bra sätt. Noteras bör dock att den statliga uppbördshjälpen egentligen är viktigare för de flesta kyrkor. Utredningens koppling mellan rätten till statsbidrag och rätten till uppbördshjälp är därför en viktig faktor att ta ställning till.

Vi vill också uppmärksamma att vissa personer i nuläget betalar kyrkoavgift till flera kyrkor.

KAP 10 MOTIV, MÅL OCH STÖDFORMER

Det finns genom hela utredningen en spänning mellan två motiv för stöd: hänvisning till religionsfriheten och hänvisning till den nytta som trossamfundet gör i samhället.

SKR menar att utredningen gör rätt som principiellt grundar det statliga stödet i religionsfriheten. Utredningen hänvisar till att internationella konventioner som Sverige anslutit sig till hävdar att staten ska främja tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Detta gäller även om staten i sig själv är sekulär. Det ligger alltså i linje med Europadomstolens uttalande om betydelsen av självstyrande religiösa samfund för mångfalden i ett demokratiskt samhälle och för den enskildas religionsfrihet. Att religionsfrihet är det överordnade motivet motverkar att religionen instrumentaliseras samtidigt som dess viktiga funktion bejakas. På detta sätt skyddas en viktig del i de mänskliga rättigheterna.

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00

E-post: info@skr.org

Webb: www.skr.org

Twitter: @SvKristnaRad

Bankgiro: 58 34-8756

Org.nr: 817603-0735

Staten stödjer olika verksamheter som bidrar till människors liv. Religion är en viktig del i många människors identitet och förståelse av vad det innebär att vara människa. Stöd till trossamfund är därför en naturlig del i det liksom stöd till andra organisationer i civilsamhället som främjar utvecklingen av ett gott liv för människor.

Att Svenska kyrkan har en särskild lag kan förstås historiskt. Principiellt anser SKR att alla trossamfund bör behandlas på likartat sätt. Vissa av SKRs medlemskyrkor menar därför att den särskilda lagen för Svenska kyrkan bör omprövas.

Att det ekonomiska stödet till trossamfunden ger ett sammanhang för dialog mellan staten och trossamfunden är en bra konsekvens även om SKR menar att en sådan dialog borde vara självklar och önskvärd även utan ekonomiska relationer.

Inom SKR finns medlemskyrkor som uttrycker en oro för att förlora den statliga uppbördshjälpen och som därför är tveksamma till kopplingen mellan rätten till statsbidrag och rätten till uppbördshjälp. Dessa kyrkor menar att de villkor som gällde när uppbördshjälpen infördes bör fortsätta att gälla. Ett ytterligare argument är att samma grundlagsskydd som Svenska kyrkan föreslås få behålla för sin avgiftshjälp också bör gälla övriga trossamfund; motsatsen skulle vara ett uttryck för diskriminering. Ordningen för uppbördshjälp bör vara lika för alla.

MÅL

SKR bejaktar utredningens formulering om att målet ska vara att "bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad verksamhet" (s228). Vi menar att utredningen gör klokt i att närmare överlåta åt trossamfunden att definiera innehållet i vad detta innebär vilket bör anses som en del i religionsfriheten.

Utredningen hänvisar vidare till att stödet ska "bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på" (s228). Detta preciseras som att "främja demokrati och delaktighet, med respekt för jämställdhet och alla människors lika värde" (s24). Här är det viktigt att påminna sig att vad detta betyder har förändrats under historiens gång. Här finns en vaghet som kan skapa oklarhet och tolkningstvister.

SKR bejaktar utredningens resonemang om att stödet i första hand avser att säkra en mänsklig rättighet (s24) och därför varken kan eller ska utvärderas enligt vanlig projektmodell.

Kap 10.3.3 BIDRAGETS FORM

Utredningen menar att andelen som fördelas som verksamhetsbidrag och projektbidrag bör öka (s233). Motiveringen anges vara att detta lättare kan kontrolleras. SKR avvisar detta och anser att det statliga stödet i första hand även i fortsättningen bör utgå som organisationsbidrag. För flera kyrkor spelar organisationsbidraget en viktig roll eftersom det ger frihet att använda resurserna på det sätt man anser mest effektivt. SKR stödjer nuvarande praxis där den största delen av organisationsbidraget ska användas för att utveckla och stödja arbete på lokal nivå.

SKR har förståelse för att uppföljning av skattemedel ska ske. Här bör det dock handla om förtroende. SKR anser att SST har sådan kunskap och erfarenhet att både bedöma och följa upp de trossamfund som får bidrag. SKR stödjer också förslaget att SST bör få rätten att avgöra storleken på olika bidragstyper.

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00

E-post: info@skr.org

Webb: www.skr.org

Twitter: [@SvKristnaRad](https://twitter.com/SvKristnaRad)

Bankgiro: 58 34-8756

Org.nr: 817603-0735

Kap 10.3.4 DEN STATLIGA UPPBÖRDSHJÄLPEN

SKR stöder utredningens förslag att Skatteverket bör få i uppdrag att se över modellen för den statliga uppbördshjälpen. Den nuvarande modellen tillkom i en tid då de tekniska hjälpmedel som finns idag inte var aktuella. Kostnaden 21 kr/medlem anses vara alltför hög.

Kap 10.3.5 BIDRAG FÖR ORGANISATIONSUTVECKLING OCH UTBILDNING

SKR bejakar de föreslagna projekt/verksamhetsbidragen för utbildning och organisationsutveckling. Eftersom det innebär en breddning i förhållande till nuvarande situation där medlemmen främst gått till pastorsutbildning krävs att det ekonomiska utrymmet ökas.

Kap 11 EN NY TROSSAMFUNDSDEFINITION

SKR stöder utredningens förslag.

Kap 11.3.4-6 FORMELLA VILLKOR FÖR STÖD

SKR stöder i princip utredningens förslag om att trossamfund som vill erhålla stöd ska vara registrerat hos Kammarkollegiet. Ett problem uppstår dock för EFS som enligt sin självbild är en inomkyrklig väckelserörelse inom Svenska kyrkan och därmed inte avser att vara ett eget trossamfund. De verksamheter inom EFS som idag har statligt stöd skulle därför förlora detta stöd. SKR förutsätter att detta löses på något sätt som möjliggör fortsatt möjlighet för EFS att erhålla fortsatt stöd.

Vad gäller finansiering har ett antal frågor väckts i kyrkornas samtal och SKR önskar en större klarhet vad gäller de krav som utredningen väcker. Hur avgränsas ett "trossamfunds religiösa verksamhet", dvs den del som utredningen anser "i huvudsak ska finansieras av dem som betjänas av samfundet och är bosatta i landet" (s27)? Hur förhåller sig detta till donationer och testamentsgåvor? Vad gäller för trossamfundens vinster från fastighetsägande? Inom Frälsningsarmén bekostas stora delar av dess socialt inriktade stöd av second-affärer, hur ser man på det? Kan ett trossamfund ta emot stöd, ekonomiskt eller personellt, från en systerkyrka i ett annat land? Ska det statsbidragsmottagande samfundet förväntas ha kännedom om alla lokala församlingars ekonomi och därmed kunna garantera att verksamheten i huvudsak finansieras av församlingens medlemmar?

Kap 12 DEMOKRATIKRITERIUM

SKR anser att utredningen gör ett seriöst försök att ange ett förtydligt demokratikriterium. Utredningen visar samtidigt att detta inte är enkelt. Som utredningen själv anför finns risken att de föreslagna formuleringarna speglar åsikter i ett visst historiskt samhälleligt skeende och att värderingar förändras.

SKR anser att det är bra att utgå från Europakonventionens sätt att resonera. Här kombineras ett grundläggande skydd för trossamfundens autonomi och inre liv med möjligheter till vissa inskränkningar. Kyrkorna anser, bland annat utifrån erfarenheter hos systerkyrkor i länder med mindre välvilliga regimer, att det är viktigt att ha denna principiella utgångspunkt fastslagen.

SKR delar utredningens slutsats att ett förtydligt demokratikriterium behöver utformas. SKR anser vidare att utredningens resonemang bör kopplas samman med den utredning som pågår om villkoren för statsbidrag i stort i civilsamhället (Dir 2018:19) så att det blir ett enhetligt tänkande och samma villkor som gäller, dock med hänsyn till

---

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00**E-post:** info@skr.org**Webb:** www.skr.org**Twitter:** @SvKristnaRad**Bankgiro:** 58 34-8756**Org.nr:** 817603-0735

det som utredningen framhåller från religionsfrihetsperspektivet. Vi skickar med följande frågor och synpunkter: De fyra första föreslagna exkluderingskriterierna handlar om sådant som är förbjudet enligt svensk lag. Varför behöver detta tas in i ett demokratikriterium? Det är viktigt att de resonemang som presenteras kring trossamfundens rätt att välja ledare och organisationsform liksom rätten att ha vissa olika teologiska övertygelser om äktenskap och abort och andra medicinsk-etiska frågor respekteras. Kommentaren om respekt för civil olydnad är principiellt viktig.

En förutsägbar lagstiftning är att föredra (s334). SKR menar att detta principiellt är ett rimligt sätt att resonera. Sveriges kristna råd vill samtidigt stryka under att vi anser att det är av högsta vikt att det i den fortsatta beredningen av en kommande proposition finns texter som klargör den närmare innebörden i exkluderingsgrunderna och hur de ska tillämpas. Utredningen påpekar att ett förtydligt demokratikriterium måste ta hänsyn till artikel 9.2 i Europakonventionen där förutsättningarna för inskränkningar av religionsfriheten anges (s310). Sveriges kristna råd menar att det är viktigt att fortsatt vara observant på problematiken med hur gränsdragningar görs, eftersom detta innebär risker för att religionsfriheten försvagas.

Vad gäller samtliga exkluderingsgrunder anser SKR att ett högt beviskrav och mycket tydligt regelverk måste finnas för att skapa förutsägbarhet och undvika risken för kollektiv bestraffning av ett samfund. Lagbrott begås oftast av individer. Det exempel som utredningen ger om rutiner för anmälan till myndigheten ger anledning till oro, bland annat på grund av den korta tid ("utan dröjsmål" s357, "inom några dagar" s418) som föreslås för undersökning av omständigheterna kring den situation som är för handen. Samfund bör ges goda möjligheter att åtgärda situationer som uppstår på lokalnivå. Det ska vara bevisat att det är samfundet i sig som gör sig skyldig till eller uppmanar till lagbrottet. En jämförelse: Politiska partier förlorar inte sitt partistöd när en enskild partiföreträdare gör ett kontroversiellt uttalande eller begår ett lagbrott.

SKR önskar också en precisering av hur den juridiska prövningen ska gå till när en anmälan görs om brott mot kriterierna. Hur undviker man att ett samfund förlorar sina bidrag på grund av oberättigad kritik av personer som av olika skäl vill skada samfundet?

Kap 13 ÅTERBETALNING

SKR stöder utredningens förslag men önskar en precisering av hur lång tid tillbaka som regeln avser. SKR menar också att det behöver klarläggas om hur den del av bidraget som gått vidare till lokala församlingar ska återbetalas och om trossamfundet på nationell nivå har ansvaret för den summan.

Kap 14 BESLUT

SKR stöder utredningens förslag och anser att SST även i fortsättningen ska ha denna roll. Myndigheten har utvecklat kompetens inom sektorn och erbjuder en god plats för dialog och utbildning.

Vi vill påpeka vikten av att de personer som utses att ingå i Rådet för beslut har god sakkunskap om trossamfunden.

SKR anser allmänt att det är viktigt att Svenska kyrkan som Sveriges medlemsmässigt största kyrka ges möjlighet att bidra till dialogerna och har en naturlig plats i SST-sammanhanget.

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00**E-post:** info@skr.org**Webb:** www.skr.org**Twitter:** @SvKristnaRad**Bankgiro:** 58 34-8756**Org.nr:** 817603-0735

Kap 15-16 NY LAG OCH IKRAFTTRÄDANDE

SKR har inga invändningar mot förslagen.

Kap 17 KONSEKVENSANALYS

Överhuvud innebär utredningens förslag att det är sannolikt att antalet trossamfund som är stödberättigade ökar. SKR anser att staten, om man fortsätter enligt nuvarande modell, avsevärt bör öka summan statsbidrag till trossamfund som i nuläget är en mycket liten del av det totala stöd som ges till området "Kultur, medier, trossamfund och fritid".

Inom kyrkorna finns samtidigt åsikten att en annan modell är den som finns i flera andra länder och under en tid även fanns i Sverige: avdragsrätt för enskilda personer för gåvor till trossamfund och ideella organisationer. Ett argument för denna modell är att den minskar risken för statlig styrning av trossamfundet.

Andra former för att underlätta för trossamfundens ekonomi kan vara befrielse från moms och reduktion av arbetsgivaravgifter.

Kap 1 FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

SKR instämmer även i följande synpunkt från SST:

1.5 Förslag till förordning om stöd till trossamfund

13 §, skrivs i förslaget identiskt med det som är rådande förordning. Det är önskvärt att detta ändras så tillvida att lydelsen: "Lokalbidrag får inte lämnas för lokaler som statsbidrag betalas för enligt förordningen (2016:1367) om statsbidrag till allmänna samlingslokaler." tas bort. Det måste vara positivt för trossamfundet om bidrag till lokaler kan tas emot från flera källor, då de bidrag som går att få är enbart en del av totalkostnaden.

För styrelsen i Sveriges kristna råd

Karin Wiborn
generalsekreterare

handläggare: Björn Cedersjö, tel 08 453 68 23 bjorn.cedersjo@skr.org

Sveriges kristna råd (SKR) består av 27 medlemskyrkor och 2 observatörer. Dessa 29 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige. Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter. Kyrkorna i Sverige har stora kontaktytor med människor i olika livssituationer. Frågor om människors villkor aktualiseras i olika sammanhang, inte minst bland de människor som migrerat till Sverige. Flera av kyrkorna i Sveriges kristna råd har stor kontaktyta i det sammanhanget. Kyrkorna i SKR vill samverka med andra samhällsaktörer för ett välkomnande och inkluderande samhälle där människors rättigheter och värdighet värnas.

Postadress

Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress

Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00

E-post: info@skr.org

Webb: www.skr.org

Twitter: @SvKristnaRad

Bankgiro: 58 34-8756

Org.nr: 817603-0735